ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ
O'K.U.F. F.T.U.U.

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

2006 йил 27 сентябр, чоршанба № 158 (2207)

Ушбу сонда:

2 БИР МАРТАЛИК ХАТО...
3 БАЙРАМ ТАБРИКЛАРИ
4 КИТОБДАН ЯХШИ ДЎСТ ЙЎҚДИР

«Косон махсус йўл хўжалик пудрат таъмирлаш-фойдаланиш» корхонаси жамоаси йўлларимизнинг кўркам ва ровон бўлишида ибратли ишларни амалга оширмоқдалар. Айни пайтда шаҳарда 2 миллиард 170 миллион сўмлик йўл қуриш ва таъмирлаш ишлари олиб борилди.

Суратларда: механик Миркомил Саидов ва ишчи Зойир Мирзаевлар; қурилишдан лавҳа.

С.ШАВКАТОВ олган суратлар.

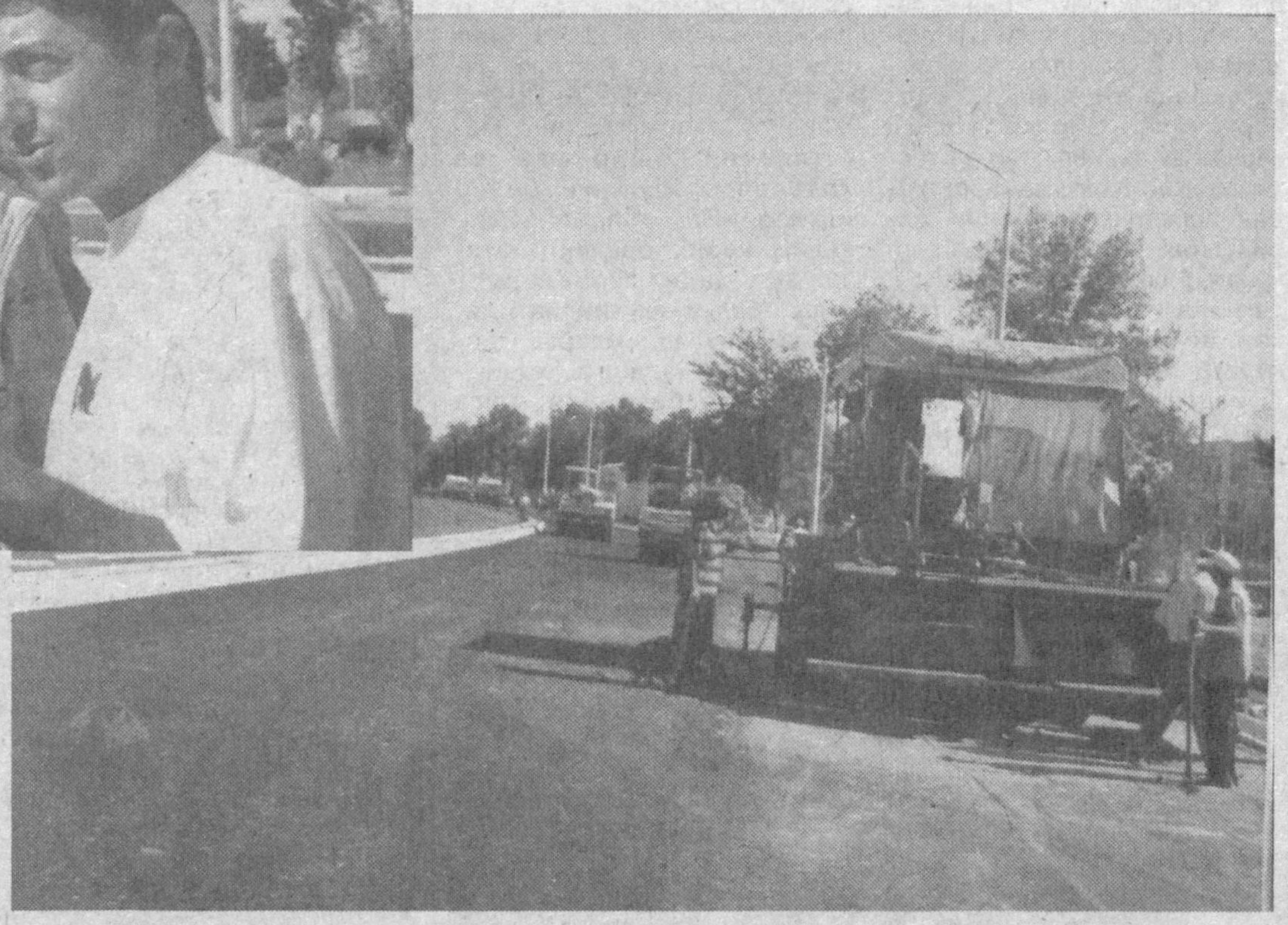

Сурхондарё вилоят халқ таълими тизимида амалга оширилаётган ислоҳотлар ҳақида гап кетса, биринчи навбатда Сариосиё тумани тилга олинади. Бу бежиз эмас. Чунки туман мактабларида таълим-тарбия кўраётган ёшлар илмга чанқоқлиги ва изланувчанлиги билан тенгдошларига ўрнак бўлмоқдалар. 2003-2004 ўқув йилида туман мактаблари битирувчиларининг 218 нафари, 2004-2005 ўқув йилида эса 286 нафари олий ўқув юртларининг талабаси бўлди.

МУАММОЛАР ЕЧИМИНИ ТОПГАН ЖОЙДА

натижа ҳам кўнгилдагидек бўлади

Соҳа вакилларининг эътирофича, бу вилоят бўйича энг юқори кўрсаткичдир. «2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури» бўйича ҳам туманда қатор ибратли ишлар амалга оширилмоқда.

Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастурига кўра 2005 йил давомида туман марказидан анча олисда жойлашган тоғли Хуфар ва Нилу қишлоқларидаги 8- ҳамда 15-ўрта мактаблар (220 ва 180 ўринли) капитал таъмирланди. Жорий йилда 3 та мактаб биноси қайтадан қурилмоқда.

Мустақиллик берган имкониятни қарангки, бугун олис тоғ қишлоқларидаги, дейлик ўша Хуфар ва Нилудаги мактабларнинг ўқувчилари компьютер техникаси билан ишлашни шаҳардаги болалардан кам билишмайди.

Авваллари, аксарият мактабларимизда физика, кимё, биология фанларига нисбатан ўқувчиларнинг қизиқиши сустроқ эди. Бунинг биринчи сабаби, ушбу фанларнинг мураккаблиги бўлса, иккинчиси, дарслар зерикарли ўтиларди. Негаки, мактаблардаги лаборатория жиҳозлари эскирган, бори ҳам йўқолиб кетганди. Натижада дарслар лаборатория жиҳозларисиз, шунчаки қуруқ суҳбат тарзида ўтказилган. Бугунги кунда бундай муаммолар ўз ечимини топди.

Дарслик ўқувчи билимини оширишда асосий манба ҳисобланади. Мактаб ўқувчиларини дарсликлар билан таъминлашнинг ижара тизими изчил амалга оширилаётгани туфайли 310 минг нусхадан ортиқ дарслик ўқувчилар қўлига ўз вақтида етказилди. Бу муҳим вазифага саховатпеша инсонлар, ота-оналар, қолаверса ҳомий ташкилотлар ўз ҳиссасини қўшмоқдалар. Уларнинг кўмаги билан ўтган ўқув йилида 146 минг нусхадан кўпроқ дарсликлар харид қилинди. Бундан ташқари, вилоят «Ўқув таълим таъминоти» корхонаси орқали 82,7 минг нусха дарслик ҳамда 1613 нусха услубий қўлланмалар, шунингдек, кутубхоналар фонди учун 9,1 минг нусхадан зиёдроқ ҳар хил дарсликлар мактаб кутубхоналарига етказилди.

Бугунги кунда, туманимизда педагог кадрларни замон талабларига мос тарзда қайта тайёрлаш, малакасини оширишга алоҳида эътибор берилмоқда. Халқ таълими вазирлиги томонидан ташкил қилинган «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси» кўрик-танловининг вилоят босқичида туманимиздан 4 нафар илғор ва тажрибали муаллим иштирок этди. Улар вилоят босқичида ғолиб бўлишиб, республика босқичида ҳам муносиб ўринларни эгаллашди.

Узлуксиз таълим тизимидаги асосий масалалардан бири, бу таълим муассасаларини кадрлар билан таъминлашдир. Бу борада амалга оширилаётган чора-тадбирлар самараси ўлароқ ижобий ўзгаришларга эришилмоқда. Бугунги кунда шогирдларимизнинг 515 нафари олий ўқув юртларида педагогик йўналиш бўйича таҳсил олишаяпти. Ўқитувчилар меҳнатини рағбатлантиришга доир Президент қароридан сўнг тижорат ва бошқа ишларга кетиб қолган ўқитувчилар яна мактабига қайтишди.

Туманимиз мактаб ва ўқув муассасаларида спортга ҳамиша биринчи даражали вазифа сифатида эътибор берилади. Ўқувчи ёшларимиз туман, вилоят ва республика мусобақаларида фаол иштирок этишади. «Умид ниҳоллари — 2006» мусобақаларининг республика босқичида 8 нафар ўғил-қизларимиз қатнашди.

Деярли ҳамма мактабларда волейбол, футбол, баскетбол, гандбол ўйинларини ўтказиш учун спорт майдончалари мавжуд. Охунбобоев номли ширкат хўжалигининг «Янги ҳаёт» маҳалласи ҳудудида барпо қилинган болалар спорти мажмуаси фаолияти барча-барчани хушнуд этмоқда. Махсус футбол мактаб-интернатида 200 нафарга яқин ўқувчиларга футбол ва миллий кураш сирлари ўргатиб келинаяпти. Айни пайтда 5 та умумтаълим мактабида спорт зали барпо этилаяпти. 1-ўрта мактабда қизларни бадиий гимнастика билан мунтазам шуғуллантириш ниятида мавжуд спорт зали тўлиқ таъмирдан чиқарилди ҳамда ҳомийлар кўмаги билан спорт гимнастикаси учун 27 турдаги анжомлар олиб келинди.

А.БОБОЕВ,
Сариосиё туман ХТБ мудири,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими

Хабарлар

ТОШКЕНТ – ЯНА ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИ МЕЗБОНИ

Юртимиз ҳар йили кўплаб нуфузли спорт мусобақаларига мезбонлик қилади. Бундай тадбирларнинг юқори савияда ташкил этилиши Ўзбекистонни жаҳон ҳамжамиятига йирик спорт марказларидан бири сифатида танитди. Халқаро самбо федерацияси мамлакатимизнинг йирик анжуманларни ташкил этиш борасидаги бой тажрибаси ва имкониятларини инобатга олиб, Ўзбекистон Маданият ва спорт ишлари вазирлиги билан ҳамкорликда жанговар самбо ва фахрийлар ўртасида самбо бўйича жаҳон чемпионатини Тошкент шаҳрида ўтказишга қарор қилди.

Жорий йилнинг 29 сентябр - 3 октябр кунлари пойтахтимиздаги «Жар» спорт мажмуида ўтказиладиган ушбу чемпионатда дунёнинг ўттиз уч мамлакатидан тўрт юз нафар энг сара самбо устаси ғолиблик учун куч синашади.

Жаҳон чемпионатида жанговар самбо бўйича юртимиз шарафини тўққиз нафар спортчимиз ҳимоя қилса, фахрийлар ўртасидаги беллашувларда олти спортчимиз гиламга чиқади.

Айтиш жоизки, мазкур мусобақага ҳамюртларимиз пухта тайёргарлик кўрди. Жанговар самбо бўйича ўтказилган мамлакат чемпионатида энг кучли самбочилар саралаб олинди. Терма жамоамиз аъзолари 2 сентябр куни Қирғизистоннинг Бишкек шаҳрида ўтказилган Осиё чемпионатида муваффақиятли қатнашди. Икки нафар самбочимиз қитъа чемпионлигини қўлга киритди.

МЕДАЛЛАР ШОДАСИ БИЛАН

Ўзбек бокс мактаби тарбияланувчиларининг жаҳон рингларида кўрсатаётган натижалари мақтовга лойиқ. Бу фикримиз Германияда ўтган бокс бўйича ҳарбийлар ўртасидаги жаҳон чемпионатида ҳам ўз тасдиғини топди.

Уйғун Сиддиқов ва Шароф Худойбердиевларнинг шогирдлари ушбу нуфузли мусобақада 6 та медални қўлга киритди. Иқтидорли боксчилар Дилшод Маҳмудов ҳамда Элшод Расуловлар ўз вазнларида чемпионликка эришган бўлса, Шерзод Ҳусанов (69 кг) ва Жасур Матчонов (91 кг) кумуш медалга сазовор бўлишди.

Яна икки нафар боксчимиз Беҳзод Хидиров ва Шерзод Абдураҳмоновлар ўз вазнларида бронза медали билан тақдирланишди.

ЗЕЙТУЛЛАЕВ ТЕРМА ЖАМОАГА ҚАЙТДИ

Ўзбекистон терма жамоаси бош мураббийи Валерий Непомняший Осиё чемпионати саралаш баҳсларининг кейинги турларига тайёргарлик кўрадиган 29 нафар футболчи номини эълон қилди. Бу ҳақда ЎФФ интернет сайтида маълум қилинган. Рўйхатда Италия чемпионати "В" серияси "Женоа" клубида тўп сураётган иқтидорли ярим ҳимоячи Илёс Зейтуллаев ҳам бор. Вакилларимизнинг ушбу саралаш баҳсларида анча ноқулай аҳволга тушиб қолганлиги туфайли, мураббий Илёснинг кўмагига кўз тикаётган бўлса, ажабмас.

Ўз мухбиримиз

1 октябр — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни

ҲАР ҚАЛБДА ҲУРРИЯТ ШАВҚИ

Ўзбек санъатининг тарихи жуда узоқ даврларга бориб тақалади. Қадимги қабрларнинг биридан аёл устухонлари, ёнида турли тақинчоқлар ва ғаройиб най сози топилган. Аниқланишича, бу нарсалар бронза даврига оид бўлиб, уларнинг ёши салкам беш минг йил деб белгиланган. Ушбу топилма Самарқанддаги Республика маданият ва санъат музейида сақланмоқда. Кўҳна Хоразмнинг Қўйқирилган қалъасидан топилган сопол идиш бўлагидаги тасвирда эса ҳордиқ чиқараётган шох ва унинг орқа томонида чилтор (арфа) созини чалаётган машшоқ аёлнинг бармоқлари акс этган. Манбалардан биламизки, кўҳна Юнонистонда беморларни мусиқа билан даволашга уринишган.

Пифагор ва Арасту мусиқанинг даволаш усуллари ҳақида асарлар ҳам ёзиб қолдиришган. Созларни моҳирона чала билган Абдураҳмон Жомий мусиқа назариясига асос солганидан хабардормиз. Бу зот Навоийнинг илтимосига кўра мусиқа ҳақида асар ёзиб, унда куй-қўшиқнинг, айниқса, мақомларнинг инсон руҳига жуда чуқур таъсир қилишини исботлаб берган. Арасту ҳам бу борада сўз юритиб, «Мусиқа кўнгилга ахлоқан муайян таъсир кўрсатиш қудратига эга, у ёшларни тарбиялаш қўлланмалари қаторига қўйилмоғи лозим», дея ўз тавсиясини ёзиб қолдирган.

Истиқлол йилларида ўзбек санъати ўз қадимий илдизларидан узилмаган ҳолда янгича йўналишда ривож топиб, дунё мамлакатлари эътиборини тортди. Эндиликда бу соҳада иқтидорли ва талантли ёшлар тобора кўпаймоқда. Демак, шу соҳа равнақи йўлида хизмат қилаётган устоз ва мураббийларнинг зиммасидаги масъулият ҳисси икки-уч бараварга ортган. Наманган вилоят ҳокимлиги ва ўрта махсус касб-ҳунар таълими бошқармасига қарашли Санъат коллежи педагогик жамоаси ҳам ишга чуқур масъулият билан ёндошмоқда. Фарғона водийсида илк маротаба очилган ва узоқ йиллик тарихга эга бўлган ушбу илм даргоҳининг биринчи қалдирғочлари юртимизда нуфузли кишилар сифатида танилган. Ўзбекистон Миллий Консерваторияси профессорлари — К. Азимов, А. Жабборовлар, Қозон Драма театри бош директори Ф. Абубакиров, Алмати Консерваторияси профессори Ю. Кулушкан, Минск Консерваторияси ўқитувчиси О. Ойстрах, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист А. Султонов, Тошкент Маданият коллежи директори П. Деҳқоновлар бизнинг коллежимизда таҳсил олишган.

Анъаналарга содиқ қолган ҳолда иш юритиб, коллежни салоҳиятли кадрлар билан таъминлаганмиз. Ярим мингга яқин ўқувчиларимизга юздан ошиқ малакали мутахассислар ва педагоглар сабоқ беришади. Улар орасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи К. Назаров, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими З. Цурикова, ҳукуматимизнинг орден ва медалларига сазовор бўлган кўплаб ўқитувчилар, халқ таълими аълочилари бор. Уларнинг ҳар бири ўз соҳасининг етук билимдонлари бўлиш баробарида туну кун ўз устларида тиним билмай ишлашади. Негаки, давр янгиланмоқда, кун сайин янги-янги ахборотларга эга бўлаяпмиз, теварак-атрофимизда улкан ўзгаришлар, янгиликлар рўй бераётир. Шундай экан, биз ҳам ишимизда катта силжишларга эришишимиз шарт. Зеро, муҳтарам Президентимиз ҳам «...Таълим-тарбия тизимини ўзгартирмасдан туриб, онгни ўзгартириб бўлмайди. Онгни, тафаккурни ўзгартирмасдан туриб эса биз кўзлаган олий мақсад — озод ва обод жамиятни барпо этиб бўлмайди», деган эдилар.

Педагогларимиздан аксарияти чет элларда малакаларини ошириб қайтишган. Уларнинг барчаси замонавий инновацион педагогик технологиялар асосида дарс ўтиб, семинар-тренинг машғулотлари олиб боришади. Ўтган йиллар мобайнида коллеж биноси тўлиқ қайта таъмирланди. Икки қаватли Хореография биноси, талабалар ошхонаси қуриб битказилди. Барча ўқув хоналари, концерт заллари замонавий жиҳозланган. Фан тўгараклари мунтазам ишлаб турибди. Бадиий ўқиш, муомала одоби, жамоа орасида ўзини тутиш, ички ва ташқи қиёфа устида ишлаш, ҳуқуқий тамойиллар, иқтисодни юритиш, асар моҳиятини англаш, саломатлик сирлари каби турли мавзуларда тез-тез суҳбатлар ўтказилади. Асосий фанлар бўйича қўшимча дарслар, семинарлар амалий машғулотлар билан қўшиб олиб борилади. Ўқувчиларимиз турли кўрик-танловларда қатнашишиб, ўз билимларини синовдан ўтказадилар. Масалан, ўтган ўқув йилида Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги томонидан ўтказилган республика ёш ижрочилар кўрик-танловида коллежимиз толиби К. Йўлдошев қашқар рубобида маҳорат билан куй чалиб, совринли ўринни эгаллади. Шунингдек, ушбу кўрик-танловда ўқувчиларимиздан М. Алимова эстрада хонандалиги бўйича, О. Абдубоев қўғирчоқ театри актёрлиги бўйича, Э. Ибулисова халқ рақси ижрочилиги бўйича фахрли ўринларни эгаллаб, мукофот соҳибига айланишди.

Коллежда ҳар йили битирувчилар билан мулоқотлар уюштирилиб, уларнинг келгусида ўқишни давом эттиришлари ёки меҳнат билан банд бўлишлари учун зарур маслаҳатлар берилади.

Маълумки, миллий маданиятимизда мусиқа санъати катта ўринни эгаллайди. Бизга мерос қолган бой маънавий меросни тўла ўзлаштириш ва келгуси авлодларга етказиб бериш ҳар биримизнинг зиммамиздаги масъулиятли вазифа саналади. Ўзбек санъатининг сирларини ипидан игнасигача ёшларга ўргатиш, миллий санъатимизни дунёга олиб чиқиш йўлида салмоқли хизматларни амалга ошириш ягона мақсадимиздир. Қалбларимиздаги ҳуррият шавқи бугун бизни янада иштиёқ билан меҳнат қилишга даъват этмоқда.

Нортожи ЮСУПОВА,
Наманган Санъат коллежи директори,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси

Мустақиллик ва конституциявий ҳуқуқ ҳимоясида

Ҳадемай озод ватанимизнинг Бош Қомуси қабул қилинганлигининг 14 йиллигини умумхалқ байрами сифатида нишонлаймиз. Зеро, унинг муқаддимасида инсон ҳуқуқларига ва давлат суверенитети ғояларига содиқлик, халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган қоидалари устунлиги ҳамда фуқароларнинг муносиб ҳаёт кечиришларини, тинчлиги ва миллий тотувликни таъминлаш бош вазифалардан бири қилиб белгиланган.

ОЧИҚ МУЛОҚОТЛАР САМАРА БЕРАЯПТИ

«Авваламбор бу Конституция ўзининг туб моҳияти, фалсафаси, ғоясига кўра янги ҳужжатдир, — деган эди Юртбошимиз. — Унда коммунистик мафкура, синфийлик, партиявийликдан асар ҳам йўқ. Жамийки дунёвий неъматлар орасида энг улуғи — инсон деган фикрни илгари сурдик ва шу асосда «фуқаро — жамият — давлат» ўртасидаги ўзаро муносабатнинг оқилона ҳуқуқий ечимини топишга интилдик».

Қайд қилинган фикрларнинг яққол далили сифатида туманимизда ҳам фуқароларнинг Конституциявий ҳуқуқ ва бурчларини ҳимоя қилиш, қонунчиликни таъминлаш борасида амалга оширилаётган ишлар кўлами кенг шаклланмоқда.

Туман прокуратураси томонидан жорий йилнинг ўтган даврида фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, давлат ва жамият манфаатларини ҳимоя қилишда 37 та, қишлоқ хўжалиги соҳасида қонунлар ижроси юзасидан 22 дан ортиқ текширишлар ўтказилиб, 700 дан зиёд прокурор таъсир чоралари қўлланилди.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар Конституция ва шундан келиб чиққан қонунлар асосида юкланган вазифаларни ҳамкорликда бажара бориб, ўтган 8 ой давомида 146 та турли жиноятларни аниқлади. Шунингдек, фуқароларнинг Конституция билан кафолатланган шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари, сиёсий ҳуқуқлари билан бир қаторда иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқларини таъминлаш чоралари ҳам мунтазам кўриб борилмоқда. Айниқса, вояга етмаганлар, меҳнатга лаёқатсизлар ва ёлғиз кексаларнинг ижтимоий ҳимоясига йўғрилган талабларнинг қатъий бажарилишига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Бозор иқтисодиёти шароитида 2 ва 16 ёшгача болалар, ёлғиз кексалар, кам таъминланган оилаларга тўланадиган нафақа, пенсия ва ижтимоий ёрдамнинг бошқа турлари ўз вақтида берилишини таъминлашда амалий чоралар кўрилиб, вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси юзасидан 20 дан ортиқ текширишлар ўтказилди. Аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 260 дан ортиқ прокурор назорат чоралари қўлланилиб, улардан 3 тасига жиноят иши қўзғатилди. Ўз вақтида тўланмаган 7,5 миллион сўмдан ортиқ нафақаларни ундириш юзасидан судларга 48 та даъво аризалар киритилди.

Шундай бўлса-да, мансабини суиистеъмол қилиб, амалдаги қонунларга риоя этмасдан муҳтожлар ризқига хиёнат қилаётганлар, афсуски, учраб турибди. Масалан, туман ижтимоий таъминот бўлими тўлов ҳисобчиси Фахриддин Раҳимов почта-алоқа бўлими хабарчилари О. Шамшиев, О. Аҳмедов, М. Исоқов ва А. Ўлмасовлар билан жиноий тил бириктирган. Улар ҳужжатларни қалбакилаштириш йўли билан давлат томонидан пенсия ва нафақадорларга ажратилган 6 миллион 446 минг сўм маблағни бир неча ой давомида ўзлаштириб келишган.

Ёки туман халқ таълими бўлими тасарруфидаги 14-ўрта мактаб директори Б. Хушмирзаев ҳам бировлар ҳақига хиёнат қилишда ҳеч нарсадан тап тортмаслиги, мавжуд қонунларга беписандларча қарашлиги текширишлар жараёнида аниқланди: у илмий ишлар бўлими мудири, бош ҳисобчи ва ғазначи билан хуфёна тил бириктириб, ўқитувчиларнинг 1 миллион 795 минг сўм пулларини талон-торож қилишга бош бўлган. Ушбу ишлар бўйича тегишли чора-тадбирлар қўлланилиб, айбдорлар қилмишига яраша жазога тортилди.

Аммо бир нарса кишини ўйлантиради: фуқароларнинг эркин ва ҳалол ишлаши ҳамда бошқа ҳуқуқлари Конституциямизда кафолатланганига қарамай, юқорида қайд этилган ҳолатларнинг учраб туриши баъзи кишиларнинг тўғридан-тўғри мансабини суиистеъмол қилишидан, тарғибот ишлари мунтазам равишда олиб борилмаганлигидан далолат беради.

Текширув ва таҳлиллардан келиб чиқиб ҳуқуқ-тартибот идоралари мутасаддилари билан ҳамкорликда «Қомусимиз — номусимиз», «Таълим тўғрисида»ги қонунни ўрганамиз», «Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга», «Конституция, мен, ҳуқуқ ва бурчим» мавзуларда семинар-кенгашлар, маҳалла, корхона ва ташкилотларда учрашувлар ўтказилаяпти. Ҳудуддаги мавжуд 3 та коллеж, 3 та лицей, 48 та ўрта мактаб, 61 та маҳалла ҳамда 10 та фуқаролар йиғинида ҳар куни ана шу борадаги тарғибот ишлари ва ўқув-машғулотлари шакллантирилди.

Самараси ёмон эмас. Агар таққослаб кўрилса, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ноқонуний ҳаракатлар ва турли жиноятчилик, ёшлар ўртасидаги қонунбузарлик ҳолатлари икки бараварга камайди. Шунингдек, корхона ва ташкилотларда меҳнат қонунлари бандларининг бузилиши, иш ҳақидан қарздорлик, ноқонуний ишдан бўшатишлар ҳам барҳам топаяпти.

Бундан ташқари, фуқаролар йиғини, маҳалла раислари билан ҳамкорликда барча қишлоқларнинг паспорти ишлаб чиқилди. Унда маҳалла хонадонларида қанча киши яшайди, ёши, иш жойи, касби, вақтинчалик бекор бўлса, қаерда, нима юмуш билан бандлиги ўз ифодасини топган. Афзаллиги шундаки, зарур пайтда ким қаерда юрганини дарҳол ана шу маҳалла паспорти орқали аниқлаштириш осон кечаяпти.

Яна бир муҳим жиҳати: фуқаролар билан очиқ мулоқот, учрашув, савол-жавоблар жараёнида уларнинг қонунларимиз ва меъёрий ҳужжатларни пухта билмаслиги сезилиб қолаяпти. Шу сабабли барча маҳаллалар йиғинида алоҳида хоналар ташкил этилиб, зарур китоблар ҳамда қўлланмалар тарқатилди. Одамлар меҳнатдан сўнг бўш вақтларида бу ерга келиб, ўзларини қизиқтирган ҳужжатларни ўрганишаяпти. Бу борада ҳали қилиниши лозим бўлган ишлар ва истиқболли режалар жуда кўп. Муҳими, фуқаролар ҳам ҳар бир ишга қонунда белгиланган доирада ёндошса панд емасликларини англаб етишмоқда. Қонунлар устуворлигини таъминлашда бундай тадбирларнинг самараси зое кетмаслиги шубҳасиз.

Ғайратжон АТАХАНОВ,
Избоскан тумани прокурори, адлия кичик маслаҳатчиси
Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ,
«Ишонч» мухбири

ҲУҚУҚИМИЗНИ БИЛАЙЛИК, УНИ ҲИМОЯ ҚИЛА ОЛАЙЛИК

Шу йил 11 август куни Вазирлар Маҳкамасида 2007 йилга мўлжалланган солиқ-бюджет сиёсати, аниқроғи, солиқ юкини енгиллаштириш, солиқ механизмини соддалаштириш ҳамда солиқ имтиёзларини оптималлаштириш ва унификация қилиш кўзда тутилган концепция лойиҳаси муҳокама қилинди.

Солиқ тўловчиларга имтиёзлар

АҲОЛИ ДАРОМАДИ ОРТАДИ

Кейинги йилларда мамлакатимизда солиқ юки босқичма-босқич равишда енгиллаштириб борилмоқда. Мисол учун даромад (фойда) солиғи 2004 йилда 18 фоиз, 2005 йилда 15 фоиз, жорий йилда эса 12 фоиз қилиб белгиланди. Ўз-ўзидан кўриниб турибдики, хўжалик юритувчи субъектлар даромадларидан 2 йил аввалгига нисбатан 6 фоиз кам солиқ тўлашмоқда. Бундай ўзгаришларни бошқа солиқ турларида ҳам кўриш мумкин. Бир сўз билан айтганда, солиққа тортиш механизми йилдан йилга соддалашиб боряпти. 2007 йил учун ишлаб чиқилган солиқ сиёсати концепцияси лойиҳаси ҳам ана шу жараён изчил давом этаётганидан далолат бериб турибди.

Тадбиркорлик субъектлари айланма маблағларининг кўпайиши ва уларнинг товар маҳсулот ишлаб чиқариш ҳамда солиқ ҳажмларининг ошиши натижасида солиқ солиш базасининг кенгайтирилишига, шунингдек, бюджет ва бюджетдан ташқари мақсадли жамғармалар олдидаги боқиманда қарздорликнинг қисқартирилишига, натижада эса солиқ ва тўловларнинг йиғувчанлик даражаси оширилишига имкон яратилмоқда. Солиқ юкининг камайиши туфайли солиқ тўловчиларнинг ихтиёрида қўшимча пул маблағлари қолдирилиши уларнинг иш фаолиятини ривожлантиришда ижобий муҳит яратади.

Хусусан, 2006 йилда хўжалик юритувчи субъектлар зиммасидаги солиқ юкининг енгиллаштирилиши, экология ва савдо қилиш учун йиғим бекор қилиниши натижасида жорий йилнинг биринчи ярим йиллигида корхоналар ва хўжалик субъектлари ихтиёрида қўшимча 6,9 миллиард сўм маблағ қолдирилди.

Жисмоний шахсларнинг даромад солиғи максимал ставкасини 30 фоиздан 29 фоизга, ўрта ставкасини 21 фоиздан 20 фоизгача пасайтирилиши натижасида эса 936,2 миллион сўм пул ишчи-хизматчиларнинг иш ҳақларини оширишга сарфланмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 20 июлдаги Фармони билан 2005 йил 1 июлидан микрофирма ва кичик корхоналар тўлаб келаётган 4 та солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар ўрнига 1 та ягона солиқ тўлови жорий этилган эди. Бунинг натижасида, микрофирма ва кичик бизнес субъектларининг солиқ юки 2,2 фоизга камайди. Ана шу кичкинагина фоиз ҳам тадбиркорларнинг қўлида миллионлаб сўммадаги маблағларнинг қолдирилишига замин яратди.

Хўш, солиқ ставкаларидаги енгилликлар туфайли хўжалик юритувчи субъектлар ихтиёрида қоладиган маблағ қандай мақсадларга сарфланади? Бу маблағлар биринчи навбатда ишчи-хизматчилар моддий манфаатдорлигини оширишга, корхона базасини кенгайтиришга, янги ишчи ўринлари яратиш ва замонавий дастгоҳлар сотиб олишга йўналтирилади. Қувонарлиси, 2007 йилга мўлжалланган солиқ-бюджет сиёсати лойиҳасида ҳам солиқ ставкаларини янада камайтириш кўзда тутилган. Бу яна миллиардлаб сўмлар корхоналар ҳисобида қолади, демакдир. Жумладан, юридик шахсларнинг даромад (фойда) солиғи ставкасини 12 фоиздан 10 фоизгача пасайтирилиши ҳамда корхоналар айрим турдаги харажатларининг солиққа тортиладиган даромад (фойда)дан чегириш тартибини жорий этилиши натижасида корхоналар даромади (фойдаси)даги ялпи солиқ юкини (маҳаллий солиқларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда) 21,6 фоиздан 19,3 фоизга, яъни 2,3 фоиз пунктига камайтирилиши таъминланади.

Бу эса ўз навбатида биргина Наманган вилоятида 737,1 миллион сўм миқдордаги маблағ корхоналар ихтиёрида қолишини англатади.

Наманган шаҳридаги 38-АТП ҳиссадорлик жамиятининг 2006 йил 1-ярим йиллигида фойда солиғига тортиладиган манбаи 9796,7 минг сўмни ташкил қилиб, 12 фоизли солиқ ставкаси билан 1175,6 минг сўм фойда солиғи ҳисобланган. Буни ўтган йилда амалда бўлган 15 фоизли фойда солиғи ставкаси бўйича кўрадиган бўлсак, 1469,5 минг сўмни ташкил қилади ёки бу йилда ҳисобланган фойда солиғи суммаси ўтган йилдагига нисбатан 293,9 минг сўм кам бўлади. Корхона ихтиёрида қолаётган 293,9 минг сўм ишчиларнинг маошларини оширишга ва қолаверса, бугунги бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиқиб, оралиқ натижа иш ҳақи тўловларига эмас, балки якуний натижаларга кўра ходимларга дивидендлар тўлашга, ходимларни рағбатлантиришга йўналтирилиши мумкин.

Маҳамматжон МАҲАМАТОВ,
Наманган вилояти Давлат солиқ бошқармаси бошлиғи

Савол: Иш берувчининг ташаббуси билан меҳнат шартномасини бекор қилишда қай ҳолатларда касаба уюшма қўмитасининг розилигини олиш талаб этилади?

А.МУҲАММАДЖОНОВ,
Тошкент шаҳри

БУЙРУҚ ҚОНУНИЙ БЎЛСИН

Жавоб: *Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 101-моддасига биноан, агарда жамоа келишуви ёки жамоа шартномасида касаба уюшма қўмитаси ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органининг олдиндан розилигини олиш назарда тутилган бўлса, бундай розиликни олмай туриб, меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббусига кўра бекор қилишга йўл қўйилмайди.*

Агар меҳнат шартномасини бекор қилишда ушбу тартиб бузилган бўлса, иш берувчининг ишдан бўшатиш тўғрисидаги буйруғи суд томонидан ноқонуний деб топилишига асос бўлади ва ходим аввалги лавозимига тикланади.

Ходимларнинг вакиллик органи розилигини олиш учун иш берувчи касаба уюшма қўмитасига ёзма тарзда мурожаат қилиши ва бу мурожаатномага фақатгина ишга қабул қилиш ва ишдан бўшатиш ҳуқуқи берилган мансабдор шахс имзо чекиши шарт.

Мурожаатномада иш берувчи меҳнатга оид муносабатларни шахсан қайси ходим билан ва қандай асосларга кўра бекор қилиш ниятида эканлигини аниқ кўрсатиши зарур.

Иш берувчининг мазкур мурожаатномаси жамоа келишуви ёки жамоа шартномасига асосан шундай ҳуқуқ берилган вакиллик органига юборилиши керак.

Туман халқ таълими бўлимлари тўғрисидаги Низомга биноан, хизмат кўрсатувчи ходимлардан ташқари болалар боғчалари (яслилари) ходимларини ишга қабул қилиш ва ишдан бўшатиш ҳуқуқи ёлғиз халқ таълими бўлимининг мудирига тааллуқли. Шунинг учун унинг ўзи меҳнат шартномасини бекор қилишни келишиб олиш учун болалар боғчаси ходимлари вакиллик органига мурожаат қилиши зарур. Лекин хизмат кўрсатувчи ходимлардан бири билан меҳнат шартномасини бекор қилиш масаласи ҳал қилинаётган бўлса, у ҳолда тегишли илтимос билан ходимларнинг вакиллик органига боғча мудираси мурожаат қилишга ҳақли бўлади.

Ишлаб чиқариш бирлашмаларидан раҳбар ёки бирлашма бошқарувининг бошқа органи меҳнат шартномасини бекор қилиш тўғрисида қарор қабул қилганида, бевосита бирлашган касаба уюшма қўмитаси ёки унинг раёсатига мурожаат қилиши керак.

Агар ишлаб чиқариш бирлигининг раҳбари ёки бошқа бошқарув органи ўз ташаббуси билан меҳнат шартномасини бекор қилаётган бўлса, унда фақатгина ишлаб чиқариш бирлигининг касаба уюшма қўмитаси меҳнат шартномасини бекор қилишга розилик беришга ҳақли бўлади.

Баъзан амалиётда розилик бериш касаба уюшмаси қўмитасининг қарори билан эмас, балки умумий йиғилиш қарори билан берилади. Умумий йиғилишда касаба уюшма қўмитасининг барча аъзолари қатнашган тақдирда ҳам, бундай қарор юридик кучга эга эмас. Розилик бериш тўғрисидаги қарорни фақат касаба уюшма қўмитаси беришга ваколатли ҳисобланади.

Бундан ташқари, касаба уюшма қўмитасининг йиғилишида унинг аъзолари учдан икки фоизи иштирок этган бўлиши шарт.

Касаба уюшма қўмитасининг мажлисида иштирок этаётган қўмита аъзоларидан ярмидан кўпи ёқлаб овоз берган тақдирда қарор қабул қилинган ҳисобланади.

Қабул қилинган қарорнинг қонуний бўлиш шартларидан яна бири — касаба уюшма қўмитаси йиғилишида манфаатдор ходимнинг иштирок этишидир.

Вакиллик органи томонидан манфаатдор ходимни таклиф қилмасдан ва мажлисда унинг иштирокисиз меҳнат шартномасини бекор қилишга розилик бериш тўғрисидаги қарор қабул қилиниши унинг ўзини ўзи ҳимоя қилишга бўлган қонуний ҳуқуқидан маҳрум қилиш сифатида баҳоланади. Чунки ушбу мажлисда қарор қабул қилиниши олдидан ишнинг барча ҳолатлари текшириб чиқилади. Айнан шунинг учун ҳам манфаатдор ходим мажлиснинг кун тартиби, вақти ва ўтказиладиган жойи тўғрисида ўз вақтида ёзма тарзда хабардор қилиб қўйилиши шарт.

Агар мазкур ходим талаб қилса, мажлисга ходимни ҳимоя қилувчи адвокат ва бошқа шахслар таклиф қилиниши мумкин.

Манфаатдор шахс узрли сабаблар билан мажлисда иштирок эта олмаса (масалан, касаллиги туфайли, шошилинч иш, хизмат сафари ва шу каби узрли сабабларга кўра), мажлисни ўтказиш муддати бошқа кунга кўчирилиши мумкин.

Аммо мажлис ўтказиладиган жой ва вақт хусусида зарур тарзда хабардор қилинган ходим мажлисда иштирок этишдан бўйин товласа ёки узрли сабабларсиз мажлисга келмаса, бу ҳол масаланинг моҳиятан, яъни манфаатдор ходимнинг иштирокисиз кўриб чиқиш имкониятини истисно қилмайди.

Н.ТИЛЛАХОДЖАЕВА,
Ўзбекистон КУФК юридик бўлими ҳуқуқшуноси

Қарор ва ижро

ПЕНСИЯ ЖАМҒАРМАСИ:

у бизга хизмат қилади

Кейинги пайтда пенсия жамғармаси деган сўз тез-тез тилга олинмоқда. Юридик шахсларнинг ҳисобчилари Халқ банкига серқатнов бўлиб қолдилар. Ойлик маошлардан тўланадиган даромад солиғининг бир фоизи, яъни бюджетга тўланиши лозим бўлган маблағ жисмоний шахсларнинг шахсий ҳисобварақасига ўтказилмоқда. Савол туғилиши табиий: давлатимиз томонидан ишчи-хизматчиларга ана шундай ғамхўрлик кўрсатилаётган экан, бу борада муаммолар борми? Афсуски, бор. Айрим корхона раҳбарларининг эътиборсизлиги, ҳисобчиларнинг уқувсизлиги билан жамғариб бориладиган мажбурий пенсия тизими ривожида узилишлар рўй бермоқда.

Маълумки, 2004 йил 2 декабрда Ўзбекистон Республикасининг "Фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тўғрисида"ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг "Фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунини амалга киритиш ҳақида"ги Қонуни қабул қилинди. 2004 йил 21 декабрда эса Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия таъминоти тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга ошириш чора-тадбирлари ҳақида"ги Қарори эълон қилинди.

Мазкур қонун ва қарорлардан сўнг республикамизнинг барча минтақаларидаги Халқ банки бўлимларида хўжалик юритувчи субъектларнинг тақдимномаси бўйича фуқаролар учун якка тартибдаги жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақалари очила бошлади. Жамғариб бориладиган пенсия тизимида ҳисобга қўйишнинг электрон базаси шаклланиб, жисмоний шахсларга пенсия дафтарчалари берилди.

Аммо айрим хўжалик юритувчи субъектлар, хусусан, фермер хўжаликлари томонидан ходимларни жамғариб бориладиган пенсия тизимига қўйиш учун Халқ банки филиалларига маълумотлар тақдим этиш ишлари сустлик билан амалга оширилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 28 июнда чиқарилган ПҚ 110-сонли қарори ана шу камчиликларни тезда бартараф этишга қаратилган эди. "Жамғариб бориладиган пенсия тизимини такомиллаштириш ва техника билан жиҳозлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорнинг мақсади ҳам жамғариб бориладиган пенсия тизимининг барқарор ишлаши ва техника билан тегишли даражада таъминлашдан иборат.

Фуқароларнинг якка тартибдаги жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақаларига мажбурий бадаллар жисмоний шахслар даромад солиғининг бюджетга йўналтириладиган бир қисми ҳисобидан амалга ошириб, у бюджетга тўланадиган солиқлар ва мажбурий тўловларга тенглаштирилди. 2005 йилнинг 1 июлидан бошлаб барча юридик шахслар фуқароларнинг жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақаларига бадаллар ажратишни жисмоний шахслар даромад солиғини бюджетга белгиланган шакл ва муддатларда тўлаш билан амалга оширадилар.

Ушбу қарор билан Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси зиммасига юридик шахслар томонидан мажбурий жамғариб бориладиган пенсия бадалларининг тўғрилиги, тўлиқ ҳисобланиши ва ўз вақтида ўтказилиши, фуқароларнинг якка тартибдаги жамғариб бориладиган пенсия ҳисоб-варақаларининг тўлиқ юритилиши устидан назорат ўрнатиш вазифаси юклатилди.

Бугунги кунда вилоятимизда салкам 32 минг шахс рўйхатдан ўтган. Улардан 27 мингтаси фаолият кўрсатмоқда. Фаолият кўрсатиб турган юридик шахслар томонидан уларда фаолият юритувчи 285 мингдан ортиқ ишчи-хизматчилари учун бюджетга ўтказилиши лозим бўлган даромад солиғи ҳисобидан пенсия жамғармасига мунтазам равишда бадал маблағлари жойлардаги Халқ банки филиалларига ўтказиб борилмоқда.

Жумладан, Бухоро шаҳрида 64000 нафар, Ғиждувонда 32000 нафар, Жондорда 19 000 нафар ўзининг эртаси учун маълум жамғарма ҳозирлаётганлар мавжуд. Шу йилнинг ўтган олти ойида 805 миллион сўм маблағлар Халқ банкига ўтказилган. Солиқ идоралари ва банкларнинг жон куйдиришига қарамай, афсуски, юқорида айтганимиздек, жамғариб бориладиган пенсия жамғармаси тизими ривожига салбий таъсир кўрсатаётган корхона, ташкилотлар учраб турибди. Жорий йилнинг ўтган даврида маълумотларни Халқ банкига етказмаганлиги учун бир қатор корхоналарга нисбатан қонун ҳужжатларига мувофиқ таъсир чоралари қўлланилди. Жумладан, 188 та қонунбузарларга нисбатан 4 миллион 855 минг сўм миқдорида маъмурий жарима қўлланилди.

"Тадбиркорбанк"нинг Когон шаҳар бўлими, Бухоро педагогика коллежи, вилоят қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси, Бухоро ва Шофиркон туманлари халқ таълими бўлимлари ўз корхоналарида ишлаётган ишчи-хизматчилар учун ҳозиргача жамғариб борилаётган пенсия учун ҳеч қандай ҳужжатлар тақдим этмаганлар.

Мазкур қонун ҳужжатлари чиққандан буён солиқ хизмати ходимлари томонидан юзлаб семинарлар, жонли мулоқотлар, савол-жавоб учрашувлари бўлиб ўтди. Жамғариб бориладиган пенсия ҳар бир фуқаро эртаси учун замин бўлиши, бу маблағлар бюджетга тўланиши лозим бўлган даромад солиғи ҳисобидан ундирилиши тўғрисида тушунчалар, ўйлаймизки, ўз самарасини беради.

Алишер РАЖАБОВ,
Бухоро вилоят Давлат солиқ бошқармаси бўлим бошлиғи

Ш.СУЛТОНОВ олган сурат

Яккабоғ туман ИИБ ходимлари Асилбек Боқиев ва Лутфулло Сатторовлар аҳоли осойишталигини сақлаш ва йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш борасида ибратли ишларни амалга оширмоқдалар.

Интизом — иш мезони. Қаердаки масъулият, вазифага садоқат бўлса, у ерда барака бор. Тартибнинг хусусиятларидан яна бири кўнгилсизликларни четлаб ўтишдир. Таассуфки, айрим корхоналарда интизомсизлик қоидабузилиш ҳолатини келтириб чиқараяпти.

БИР МАРТАЛИК ХАТО...

қатор фожеаларга доя бўлаяпти

Баъзан нуфузли ташкилотдаги нуқсонларни кўриб ичинг ачишади. Нима бўлаяпти ўзи, дея ёқа ушлайсан киши. Сирдарё вилоятида «Сирдарёэлектртармоқлари» очиқ акциядорлик жамиятига кўз тегди. Жамоада меҳнат муҳофазаси йўлга қўйилган даврда ишлаб чиқариш билан боғлиқ бахтсиз ҳодисадан четлаб ўтилди. Аммо кейинги йилларда бу анъанага путур етди. Кетма-кет оқибати фожеа билан якунланган ҳодисалар содир бўла бошлади.

2004 йилда Оқ олтин туман электр тармоғи корхонаси электромонтёри Асубек Муталхонов техника хавфсизлигига дахлдор муҳандислар кўз ўнгида баландлиги 8 метрлик симёғоч билан ерга қулади. Корхона ғазнасидан 7 миллион сўмдан ошиқ маблағ жабрдийда хонадонига тўлаб берилди. Орадан бир йил ўтгач эса Гулистон шаҳар электр тармоқлари корхонаси электр монтёри Абдусаттор Зокиров билан кўнгилсизлик рўй берди. Жабрдийда фарзандларини чирқиллатиб, воқеа жойида ҳаётдан кўз юмди. Бу гал корхона ғазнасидан оз эмас, кўп эмас 29 миллион 722 минг 104 сўм товон тўланадиган бўлди.Соҳа ходимлари Актам Жонқулов, Фахриддин Мамарасулов билан ҳам бахтсиз ҳодиса рўй берди.Омадлари бор экан, жароҳат олишган бўлса-да, омон қолишди.

Бу корхона маъмуриятига сабоқ ва тегишли хулоса чиқаришга асос бўлиши керак эди. Тўғри, қатор тадбирлар, чоралар ишлаб чиқилган. Аммо уларнинг амалдаги самараси, ижроси қандай бўлаяпти. Қолаверса, қоғозлардаги тадбирлар ходимлар тафаккурига сингдирилдими? Бу борада бирор нарса дейишимиз қийин, албатта. Негаки, сўнгги ҳодиса аксарият чораларнинг қоғозларда қолаётганини, меҳнаткашлар шуурига етиб бормаганини кўрсатаяпти.

Шу йилнинг 20 апрелида Ховос туман электр тармоқлари корхонаси бошлиғи фармойишига биноан рейд ташкил этилади. Уста И.Аъзамов, иш юритувчи М.Абдураҳмонов бошчилигида Н.Оқилов, Ғ.Холиқов ва М.Хожиқуловлардан иборат бригада Бобур, «Нурobод», «Фарҳод-3» ҳамда «Қорақум» қишлоқларида туман электр тармоқлари энергосотиш ходимлари билан текширишга отланади. Ваҳоланки, бу тадбирда кишидан иборат бригада тузиш зарурати бўлмаган. Бўлим устаси И.Аъзамов «Ўзбекэнерго» ДАКнинг 2001 йил 6 июндаги РР-74-сонли «Кўрсатма» талабига зид иш тутади. Негаки, мазкур «Кўрсатма»да энергосотиш ходимлари томонидан илгари аниқланган қарздор истеъмолчиларни тармоқдан ўчириш учун тезкор-диспетчерлик гуруҳига талабнома ёзилиши ва унга асосан қоидабузарлар тармоқлардан узиб қўйилиши қайд этилган. Бўлим устаси эса аксинча йўл тутади, яъни қарздорни топиш ва ўша заҳоти жазолашга чоғланади.

Тегишли кўрсатма олган электрмонтёрлар М.Абдураҳмонов, М.Хонимқуловлар ҳимоя камари ва арқон ҳамда «ЛАЗ»ларни олишиб сафарга отланадилар. Ғ.Холиқов ҳамда Н.Оқиловлар эса махсус ҳимоя воситаларини олмасдан кетишган. Бобур номли қишлоқда шерикларидан ажралиб, унга ҳамкорлик қилиши лозим бўлган Ховос ТЭТнинг жисмоний шахслар бўйича нозири З.Саитовни кутишга қарор қилади. З.Саитов «Фарҳод» усталик бўлимига келганда, монтёрлар аллақачон иш участкаларига тарқалиб кетишган экан. У ҳамкори Нарзулло Оқилов хонадонига бориб суриштириб, пул йиғишга чиқиб кетди, деган жавобни олгач, ўзи якка йўлга тушади.

20 апрел тахминан соат 12 ларда «Боғистон» қишлоғидан тушликка кетаётган электрмонтёр Ғ.Холиқовга мактабдан қайтаётган болалар электр устуни ёнида кимдир ётганини айтади. У йўлда учраган ҳамкасблари М.Абдураҳмонов, О.Дадажоновни олиб воқеа жойига етиб боради. Не кўз билан кўрсинки, устун остида ётган шахс Нарзулла Оқилов бўлиб чиқади. «Тез ёрдам» етиб келганда кеч бўлган, у ҳаётдан кўз юмган эди. Тузилган махсус комиссия Н. Оқиловнинг ўзбошимчалик билан темирбетон устунининг юқори қисмигача ҳимоя камари ва арқонларсиз ҳамда каскасиз чиқиб борганини, устунга кийдирилган бурчакли темир конструкция пастига «ЛАЗ»ларини илиб янада юқори кўтарилаётганида йиқилиб кетганини аниқлади. Суд-тиббий экспертизаси бўлими хулосасига кўра Н. Оқилов қонида 1,7 фоиз миқдорида этил спирти мавжудлиги ва ушбу ҳолат тирик пайтидаги ўрта даражали мастлик ҳолатига тўғри келишини аниқлади.

Н. Оқилов билан рўй берган, оқибати ўлим билан тугаган бахтсиз ҳодиса «Ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисаларни ва ходимлар саломатлигини бошқа хил зарарланишини текшириш ва ҳисобга олиш тўғрисидаги Низом»нинг 1-бўлими 2-бандида кўрсатилган ҳолатларга тўғри келмаганлиги сабабли «Сирдарё ЭТ» ОАЖ томонидан ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодиса ҳисобида қайд этилмаган. 17-1 шаклидаги далолатнома билан расмийлаштирилмаган. Комиссиядан ошириб бирор нарса дейишимиз амримаҳол. Аммо бир одам ҳаётдан бевақт кўз юмиб кетди. 6 нафар фарзанди чирқиллаб етим қолди. Энди улар қонунда назарда тутилган имтиёзлардан ҳам бебаҳра. Хўш, «Сирдарё ЭТ» ОАЖ мазкур бахтсиз ҳодисадан қандай хулоса чиқарди? Меҳнат муҳофазасига ажратилган маблағ ўз ўрнига сарфланаяптими? Қолаверса, жойлардаги техника хавфсизлигига дахлдор мутасаддилар маълумоти, билим ва кўникмалари етарлими? Кулфатда қолган хонадонга қандай кўмак кўрсатилганини билиш истагида корхонада бўлдик.

«Сирдарё ЭТ» ОАЖнинг раиси Абдужаббор Ражабов билан учрашувимизда суҳбатимиз қовушмади. Очиғи, бошлиқ мазкур ҳодисани эслашни ҳам истамади. Бош муҳандис Шароф Усмонов эса меҳнат муҳофазасига дахлдор ҳужжатлар ўта махфий сақланишини, унга кўз ташлаш учун махсус рухсатнома зарурлигини айтиб тихирлик қилди. Бош муҳандис ўринбосари, техника хавфсизлигига дахлдор муҳандис Одил Қўзиев билан икки кунлик музокараларимиз беҳуда бўлди. «Мазкур ҳодисани деб мукофотдан маҳрум бўлдик-ку, яна нима керак», дея бизга аччиқ қилди. Аммо раҳбарлар урғу бераётган ўзбошимчалик, ичкиликбозлик жамоада тартиб-интизомнинг қай аҳволдалигини кўрсатиб турибди.

Нурилла ШАМСИЕВ,
«Ишонч» мухбири

САНКЦИЯ БЕРИШ ҲУҚУҚИ

Республикамиз мустақилликка эришгач суд, - ҳуқуқ соҳасида жуда кўп ислоҳотлар ўтказилди. Шулардан энг асосийси, 2001 йил 29 августда «Жиноий жазоларнинг либераллашуви муносабати билан Ўзбекистон Республикаси «Жиноят кодекси», «Жиноят процессуал кодекси» ҳамда «Маъмурий жавобгарлик тўғрисида»ги кодексларга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунларнинг қабул қилинганидир. Ушбу қонунга мувофиқ озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ жазолар енгиллаштирилгани ва ярашитирув институти киритилиб, 30 турдаги жиноят ишлари ярашув асосида тамомланиши белгиланганида, тўғриси, жиноятчилик кескин ўсиб кетса керак, деб ўйлаган эдик.

Аммо бу қонун ўз вақтида ва жуда ҳам тўғри қабул қилинганлигини ҳаётнинг ўзи кўрсатмоқда. Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш борасида олиб борилаётган ишлар, айниқса, жиноий жазо тизимининг босқичма-босқич либераллашуви, мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий, криминоген вазиятга ижобий таъсир кўрсатди.

Жумладан, Янгиариқ туманида 2006 йилнинг I-ярмида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан олганда ўта оғир жиноятлар содир этилиши 66,7 фоизга, оғир турдаги жиноятлар 33,3 фоизга, аёллар ўртасида жиноят содир этилиши 77,8 фоизга, муқаддам судланганлар томонидан жиноят 100 фоизга камайди. Шунингдек, вояга етмаганлар ўртасида жиноятлар қайд қилинмади.

Республикамиз Президентининг 2005 йил 1 августдаги «Ўзбекистон Республикасида ўлим жазосини бекор қилиши тўғрисида»ги Фармони юқоридаги ислоҳотларнинг давоми бўлди.

Ушбу Фармоннинг босқичма-босқич амалга оширилиши ҳам бежиз эмас. Биринчидан, Фармонни ижро қилувчи органларни бунга тайёрлаш бўлса, иккинчидан, унинг талабларини аҳолига тушунтиришдир.

Айрим фуқароларнинг онгида олдинлари одам ўлдириш жинояти учун судланувчига, албатта, ўлим жазоси берилиши лозим, қонга қон, жонга жон, деган тушунча шаклланган эди. Лекин олиб борилган тарғибот ишлари натижасида бу тушунча вақт ўтиши билан ўзгармоқда.

Жиноят содир этган шахс қатл этилгани билан жиноятчилик камайиб қолмайди. Бу, аксинча, унинг оиласи, яқинларига жуда ёмон таъсир кўрсатади.

Узоқ ўтмишга назар ташласак, ҳатто Хивада, Муҳаммад Раҳимхон Феруз хонлиги даврида ҳам одам ўлдириш жиноятини содир этган шахсларга нисбатан ишларни кўриб чиқиб, жазо тайинлашда. ишнинг ҳолатига қаралган экан. Ўлдирилган шахснинг қариндошларига жиноят содир этган шахснинг қатл этилиши, иккала оиланинг ҳам боқувчисиз қолиши тушунтирилиб, жиноят содир этган шахсдан жабрланувчи оиласига катта миқдорда товон тўлашга ҳукм қилинганлиги тарихий манбаларда акс этади.

Миллий қонунчилигимизни такомиллаштириш ва ҳаётга тадбиқ этишда бошқа ривожланган давлатлар тажрибасига ҳам суяниб иш кўрилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш тўғрисида»ги Фармони судгача тергов босқичида фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини самарали ҳимоя қилишга қаратилган. Чунки, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари дахлсизлигини суд қарорисиз чеклаб қўйишга ҳеч ким ҳақли эмас.

Қонунийликни таъминлаш, жиноятчиликка қарши кураш борасида олиб борилаётган изчил ҳаракатлар натижасида фуқароларни қамоққа олишга санкция бериш билан боғлиқ жиноятлар ҳам кескин камайди. Амалиётда бошқа эҳтиёт чоралари, хусусан, гаров чораси кенгроқ қўлланилмоқда.

Жумладан, туман прокуратураси томонидан шу йилнинг ўтган даврида атиги 4 та ҳолат бўйича қамоққа олишга санкция берилди.

Мамлакатимизда ҳуқуқий ислоҳотларни амалга оширишда ҳар бир давлат бошқаруви, ижро, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва назорат идораларининг ўз ўрни мавжуд. Қонунийликни таъминлаш, жиноятчиликнинг олдини олиш ва унга қарши курашда фуқароларимиз ҳам фаоллик кўрсатишлари лозим. Зеро, ислоҳотларнинг бош мақсади улар ҳимоясига қаратилган.

Баҳодир САРДОРОВ,
Хоразм вилояти Янгиариқ тумани прокурори, адлия маслаҳатчиси
Эрпўлат БАХТ,
«Ишонч» мухбири

ЎЗБЕКИСТОН ТАЪЛИМ ВА ФАН ХОДИМЛАРИ

КАСАБА УЮШМАСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Ўқитувчилар ва мураббийларни касб байрамлари билан самимий муборакбод этади!

Миллатимиз равнақи, юртимизда эркин ва фаровон ҳаёт қуриш, фарзандларимизнинг биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлиши йўлида қилаётган машаққатли, аммо шарафли ишларингизда муваффақиятлар тилаймиз. Фарзандларингиз, шогирдларингиз камолини берсин, уларнинг бахту саодатини кўриш насиб этсин!

ТАЪЛИМ ВА ФАН ХОДИМЛАРИ

Касаба уюшмаси Сурхондарё вилояти кенгаши

Азиз устозларимизни 1 октябр — Ўқитувчилар ва мураббийлар куни билан табриклайди.

Келажагимиз ворислари — ёш авлодни тарбиялашдек масъулиятли ва шарафли ишингизда муваффақиятлар ёр бўлсин!

Мамлакатимизда тиббиётни ривожлантириш, инсон саломатлигини асраш масаласи давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Давлатимиз раҳбарининг «Тиббиёт ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарори ҳар бир шифокорнинг ўз ишига нисбатан масъулиятини оширди.

ЮКСАК БАҲО ФАХР УЙҒОТАДИ

Жиззах шаҳридаги 2-оилавий поликлиника «Олмазор», «Халқобод», «Зилол», «Қассоблик» ва «Ўратепалик» маҳалла аҳлига тиббий хизмат кўрсатади. Моддий-техника базаси замон талаблари даражасида, қулай шарт-шароит ва илғор тиббий жиҳозлар билан таъминланганлиги саломатлик посбонларининг самарали ишлашида қўл келмоқда. Поликлиникада шифокорлар малакасини ошириш, ташхис қўйиш, оналар ва болалар саломатлиги, тиббий маданиятни оширишга эътибор кучайтирилганлиги, туғиш ёшидаги аёлларни патронаж ходимлар билан биргаликда кўрикдан ўтказиб, ўз вақтида даволаб борилаётганлиги туфайли оналар ўлими ва болалар ногиронлиги камаймоқда.

Маҳалла аҳлининг ярмини аёллар ташкил қилади. Кўпчилиги эса ёшлар. Ҳудудда 4 та боғча ва 4 та мактаб фаолият кўрсатади. Ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзи ва ижтимоий касалликларнинг олдини олиш борасида мунтазам тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

«Маънавият ва маърифат» хонаси кўнгилдагидек жиҳозланган. Бу ерда турли мавзуларда уюштирилаётган давра суҳбатлари ҳамда баҳс-мунозаралар шифокор ва ҳамширалар фаолиятига ўзига хос мазмун бахш этмоқда. Бу каби тадбирлар замирида келажак авлод саломатлиги мужассам. Олий тоифали ҳамшира Фарида Урдушева раҳбарлигида ёш ҳамшираларнинг малакасини оширишга мўлжалланган ўқув ташкил этилган. Терапевт-врач Зиёда Казакова, педиатр врачлар Раъно Муҳиддинова, Ҳидоят Ўролова, ҳамширалардан Муқаддас Ҳимматова, Лутфи Пўлатова ва Мавлуда Тошпўлатоваларнинг иш тажрибалари, суҳбат ва маърузалари ёшларга фойдали бўляпти.

Ҳомийлар ва шифокорлар йилида шаҳар ҳокимлигининг ёрдами билан таъмирлаш ишларига 4 миллион 100 минг сўмлик маблағ ажратилди. Вилоят иссиқлик тизими томонидан қарийб 1 миллион сўмлик ёрдам кўрсатилди. Мустақилликнинг 15 йиллиги нишонланадиган кунгача поликлиниканинг ташқи кўриниши ҳамда ҳовли саҳнини замон талаблари даражасида тубдан ўзгартириш мақсадида хайрли ишлар бошлаб юборилган.

— Шифокорлик — касблар ичра энг машаққатлисидир, — дейди 2-оилавий шаҳар поликлиникаси бош ҳакими, олий тоифали шифокор Қаршигул Ҳайдарова. — Масъулиятли меҳнатимиз эътиборга олинаётгани ва юксак баҳоланаётгани бизга қувонч ва фахр-ифтихор бахш этади.

Абдулла САИДОВ

2006 йил — Ҳомийлар ва шифокорлар йили

ФЕРМЕРЛАР САХОВАТИ

Бухоро вилоятининг Ромитан туманидаги «Қўрғон» қишлоқ фуқаролар йиғинига қарашли «Атфор», «Бахтиёрча», «Янги ҳаёт» ва «Миёнсарой» қишлоқларида истиқомат қилувчи тўрт минг нафардан зиёд аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш яқин ойларгача талаб даражасида эмасди. Барака топсин, ҳудудда яшовчи фермерлар ташаббус кўрсатиб, «Атфор» қишлоқ ҳакимлик масканини замон талаблари асосида таъмирлашга киришдилар. Ҳамжиҳатликда бошланган савоб иш тез орада ўз самарасини кўрсатди. Кўп ўтмай 2 қаватли бинонинг ички ва ташқи қиёфаси кескин ўзгарди. Эшик, деразалар, пол, ёритиш тизимлари янгиланди. Иссиқ ва совуқ сув қувурлари тортилди. Хуллас, «Саломатлик-2» лойиҳаси дастури талабларига мос юмушлар амалга оширилди.

— Кўпчилик бирлашса ҳар қандай муаммо бартараф этилиши мумкинлиги кўз ўнгимизда ўз исботини топди, — дейди қишлоқ фуқаролар йиғини раиси Муҳиддин Васиев. — Ҳомийлик ёрдами кўрсатиб, элнинг ҳурматига сазовор бўлган Бозор Раҳимов, Бекмурод Йўлдошев, Маҳмуд Васиев, Зафар Асадов ва бошқа саховатли фермерларимизга чексиз миннатдорчилик билдирамиз. Ишончим комилки, мулкдорларимиз томонидан қишлоқ жойларида аҳоли турмуш даражасини янада яхшилаш учун бошланган саъй-ҳаракатлар бундан буён ҳам кенг кўламда давом эттирилади.

Дарҳақиқат, мавжуд 28 та қишлоқ врачлик пунктининг 12 таси кейинги икки йилда тубдан янгиланди. Айни пайтда Ҳофизработ, Қаҳрамон, Ҳазортут, Қалайчорбоғ ҚВП масканларида қурилиш, ободонлаштириш ишлари қизғин бормоқда.

Туман марказий шифохонасидан хабар қилишларича, барча қишлоқ врачлик пунктларида ноябр ойигача «Саломатлик-2» лойиҳаси дастури асосида бунёдкорлик тадбирлари поёнига етказилиб, Жаҳон Тараққиёт банки кредити эвазига замонавий тиббиёт асбоб-ускуналари билан жиҳозланади. Бу эса қишлоқ аҳолисига тиббий хизмат кўрсатиш даражасини ошириши шубҳасиз.

Иззатулла ҲОЖИЕВ, «Ишонч» мухбири

ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИ

Меҳнат роҳатнинг пойдевори.

* * *

Меҳнат соғлик гарови.

* * *

Меҳнатда синалган — элда азиз.

* * *

Меҳнатли мол — миннатсиз.

* * *

Меҳнатнинг кўзини топган, Бойликнинг ўзини топар.

* * *

Меҳнат қилсанг, кўксинг тоғ, Ҳурмат қилсанг, дилинг боғ.

Билиб қўйган яхши

Инсониятнинг бугунги тараққиёт даражасига эришишида илм-фаннинг ўрни беқиёсдир. Айниқса, кимё фанисиз ҳеч бир соҳа ривожини тасаввур этиб бўлмайди. Кимё қонунларини билмаслик, экологик бузилишлар оқибатида инсон саломатлигига катта зиён етмоқда.

ЁНИМИЗДАГИ ЗАҲАРЛАР

Кимёвий моддаларни кўр-кўрона ишлатиш яхшиликка олиб бормаслигини ҳамма билса ҳам, амал қилишга келганда негадир баъзилар лоқайдлик қилади. Шунинг учун баъзи маълумотлар билан сизни таништиришни лозим топдик.

«Озон — кимёда бўридир» деган эди олим Ж.Бейли. Бу бежиз эмас, чунки оз миқдорда у дезинфекцияловчи восита бўлиши ҳамда оқова сувларни тозалашда қўлланиши азалдан маълум, лекин унинг ҳаводаги миқдори 10-15 фоиздан ортганда, у инсон учун заҳарга айланади.

Шаҳарларда ксерокс аппаратига ҳар қадамда дуч келамиз. Уларни ишлатувчиларнинг кўпчилиги бу ускуна озон чиқаришини билавермайди. Ксерокс ҳар чақнашда ҳаво кислородини осонгина озонга айлантириб, киши соғлиғига жиддий хавф туғдиради. Шунинг учун ксерокс ишлатиладиган хона доимо табиий равишда ёки вентилятор билан шамоллатиб турилиши шарт.

Бугунги даврда ёритиш лампаларидан кўп ишлатиладигани люминцент лампалар тобора кўпайиб бормоқда. Улар ишдан чиққандан сўнг уни ахлат қутисига ташлаб юборамиз.

Агар улар синганда симоб буғлари ажралишини билганимизда, балки шундай қилмаган бўлармидик. Маълумки, симоб буғлари ўта заҳарлидир.

Симобли термометр синганда қандай чора кўриш керак? Бунда мис пластинка ёрдамида симоб йиғиб олинади ёки жуда бўлмаганда ош тузи сепилади ва пилесос ёрдамида йиғиб чиқариб ташланади. Симобдан киши заҳарланса, дарҳол сут ичириш ва активланган кўмир билан ошқозон ювилиши зарур. Бундай заҳарланган кишига асло ош тузи ва тузли таомлар бермаслик керак.

Руҳланган идишларсиз кундалик турмушни тасаввур қилиш қийин. Бу идишлар фақат сув учун мўлжалланган. Агар унга ширин қиёмлар, сумалак, нишолда каби маҳсулотларни сақласак, идишдаги руҳ кумулятив (йиғилувчи) заҳарга айланади. Бундай маҳсулотлар фақат эмалланган идишларда сақланиши керак.

Ҳозирги вақтда турли- туман болалар ўйинчоқлари кўпайиб бормоқда, лекин ҳеч ким уларнинг сифат таркиби билан қизиқмайди. Гап шундаки, қатор Осиё давлатларидан келтирилаётган ўйинчоқлар таркибида болалар соғлиғига жиддий хавф туғдирувчи моддалар ҳам учрамоқда. Бу каби ўйинчоқларни сифат сертификатини кўриб, харид қилишни тавсия қилган бўлардик.

Бугунги даврда шиша идишлар ўрнини полимер идишлар, яъни бакелит эгалламоқда. Бакелитлар фенолфармольдегид смоладан тайёрланган бўлса-ку безарар, лекин бисфенолдан тайёрланган бўлса, одам саломатлигига салбий таъсир кўрсатади. Буни ҳамма билиши керак.

Севин ОЧИЛОВ, Қашқадарё вилоят халқ таълими бошқармаси ТМ табиий фанлар методисти, Абдусаттор ДАВРОНОВ, Нишон тумани 10-умумтаълим мактаби кимё ўқитувчиси

Етакчи минбари

ЙЎЛЛАР РАВОН БЎЛАДИ

Истиқлол йилларида қишлоқларимиз жамоли кун сайин чирой очиб бормоқда. Хусусан, туман маркази — Баландчақир қишлоғида «Ғаллабанк»нинг Янгиобод филиали, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси биноси, почта, «Матбуот тарқатувчи» бўлими, меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш бўлимлари қурилиб, фойдаланишга топширилди. Айниқса, 360-рақамли Янгиобод АТСининг ишга туширилиши одамлар узоғини яқин қилди. Шунингдек, олис қишлоқларда савдо, маиший, соғлиқни сақлаш, маориф, маданият тизими, кўплаб ижтимоий йўналишдаги иншоотлар бунёд этилди.

Айниқса, «Жиззахтелеком» томонидан Япония сармояси асосида 46 километрли «Шиша толали» алоқа тармоғининг ишга туширилиши, «UNITEL» алоқа компаниясининг шохобчаси фойдаланишга топширилгани катта воқеа бўлди.

Туманимиз ҳудудида жами 130 километр масофада автомобил йўллари мавжуд бўлиб, шундан 10 километри халқаро, 38 километри давлат, 82 километри маҳаллий аҳамиятга эга бўлган йўллардир. Йўл хизматини яхшилаш, унинг равонлигини таъминлаш борасида 31 нафар киши ҳормай-толмай меҳнат қилмоқда.

Касаба уюшма ташкилотимиз ҳар бир ходимни ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ҳимоялаш борасида муайян ишларни амалга оширяпти.

Масалан, ходимларни ижтимоий ҳимоялашнинг энг муҳим йўналишларидан бўлган ойлик маошнинг ўз вақтида бериб борилиши доимий назоратга олинган. Бунда жамоа шартномасида белгиланган таъсир чоралари самарали бўлмоқда. Шунингдек, бошқа ижтимоий тўловлар ҳам вақтида амалга оширилаяпти.

Техника хавфсизлиги ва меҳнатни муҳофаза қилиш доимий диққат-эътиборда. Ана шу мақсадда 700 минг сўмлик маблағ эвазига махсус кийим-кечак сотиб олинди, сут ва сут маҳсулотлари харид қилинмоқда.

Яқинда туманимиз аҳолиси яна бир қулайликка эга бўлишди. Совот — Баландчақир йўналишидаги Учтўрғон сойи устига янги кўприк қурилиб, фойдаланишга топширилди. Натижада туман маркази билан чекка қишлоқларни боғловчи автомобил йўллари бир неча чақиримга қисқариб, йўловчиларга қулайлик яратилди. Бунда 44,9 миллион сўмлик ҳажмдаги ишлар амалга оширилди. Даштобод йўл қурилиш бошқармаси жамоаси билан ўзаро ҳамкорликда кўприксозлик борасида ҳам тажриба тўпланмоқда.

Ички йўлларга эътибор қаратилаётганлиги аҳолини, айниқса, хурсанд қилди. Ҳозиргача Баландчақир, Сармиш, Хўжамушкент, Қўшқанд, Учтўрғон қишлоқларига элтувчи йўлларнинг 8,6 километр масофасида жорий таъмирлаш ишлари бажарилди.

Илҳом АЗИМОВ, Янгиобод туман йўл хизмати бўлими касаба уюшма қўмитаси раиси

Беруний тумани халқ таълими бўлими қошида 70 та мактаб, 55 та мактабгача таълим муассасалари, еттита мактабдан ташқари билим масканлари фаолият юритмоқда.

Бугунги кунда тумандаги умумий ўрта таълим муассасаларида 35444 нафар ўқувчи, мактабгача таълим муассасаларида 2963 нафар тарбияланувчиларга малакали педагоглар билим бериб келмоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий дастурига мувофиқ туманда қатор мактабларда реконструкция, қайта ва жорий таъмирлаш ишлари амалга оширилди. Жумладан, 670 нафар ўқувчига мўлжалланган 11-сон умумий ўрта мактаб, 67-ўрта мактаб қошида спорт мажмуи қурилди.

Суратларда: синфда компьютер сабоқларини Юлдуз Базарбаева ўтмоқда; мактабнинг ташқи кўриниши.

Б. АЛЛАШЕВ (ЎзА) олган суратлар

Саломатлигимиз ўз қўлимизда

Танамизда бир лаборатория бор. Бу лаборатория миттигина, вазнимизнинг элликдан бир қисмини ташкил этади. Аммо ақл бовар қилмайдиган ишларни бажаради.

ВУЖУД ЛАБОРАТОРИЯСИ

Унда ҳар сонияда минглаб турли-туман йўналишдаги реакциялар содир бўлиб, қон билан тананинг барча нуқталаридан ташиб келтирилган зарарли моддалар ҳар дақиқада парчаланиб, зарарсизлантирилади. Вужудимиз аталмиш ички организмимизнинг барча нуқталаридаги ҳар қандай ҳаракат жигарсиз амалга ошмайди.

Овқат ҳазм қилиш тузилмаси орқали сўрилган ҳар қандай модда биринчи бўлиб жигарга боради. У қондаги қанд миқдорини барқарорлаштиради. Ёғлар ва оқсиллар алмашинувида асосий ўринни эгаллайди. Турли-туман заҳарларни зарарсизлантиради. Энг муҳими, овқат ҳазм қилинишини мўътадиллаштирувчи ўт суюқлигини ишлаб чиқаради.

Бу аъзода А, Е ва К гуруҳидаги дармондорилар синтез бўлади.

Вирусли гепатит, жигар раки, жигарнинг қуриши — церроз, жигар ва ўт халтаси хасталиклари каби у билан боғлиқ касалликлар дунё бўйича энг хавфли деб ҳисобланган ўнта хасталиклар сирасига киради. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотига кўра, дунё бўйича 2 миллиондан зиёд одам вирусли гепатитни бошидан кечирмоқда.

Жигар қуриши — церроз касаллиги спиртли ичимликларни истеъмол қилиш оқибатида келиб чиқади. Овқат таркибида оқсил ва витаминлар етишмаслиги ҳам бу касалликнинг келиб чиқишига сабабчи бўлади. Жигар церрозини қуйидаги ҳолатларда билиш мумкин.

Асаб бузилади, жигар фаолияти, ўт ажралиш ёмонлашади, овқат ҳазм қилиш жараёни бузилади, талоқ катталашади, бурун, оғиз, йўғон ичакдан қон оқиши кузатилади.

Хасталикнинг бошланғич даврида жигар бетўхтов катталашади. Қуйи чегаралари ҳатто чаноққача етади. Кейин эса қуриб, буришиб бораверади. Маълумотларга қараганда, бундай касалликка йўлиққан беморларнинг 50 фоизида ичкиликбозлик ҳолати кузатилган.

Ибн Сино ҳам жигар бўйича кўп изланишлар олиб борган. Буюк алломанинг ёзишича, қон пайдо қилишни тугалловчи аъзо жигардир. Қон ҳақиқатда унга ҳамшакл бўлиб, жигар қонга, лекин ивиган қонга ўхшаш қизил гўштдир. Жигарда асаб толалари йўқ, унда жигар гўштидан тарқаладиган толалар учун илдиз бўладиган томирлар ёйилиб ётади.

Хуллас, жигар жуда нозик аъзо бўлиб, уни эҳтиёт қилган одам ўзини асраб-авайлаган бўлади.

Ҳасанбой НАЗАРҚУЛОВ, шифокор

Маънавият масканларида

Кутубхона — маънавий камолот учун хизмат қилаётган миллий маданиятимизнинг бир қисми. Китоб фикрлаш қуроли, хазиналар калити, тафаккур манбаи бўлгани учун ҳам халқимиз уни нондек азиз, мўътабар ва муқаддас ҳисоблайди.

КИТОБДАН ЯХШИ ДЎСТ ЙЎҚДИР

Қашқадарёда кутубхоналар фаолиятини такомиллаштиришга алоҳида аҳамият берилаяпти. Қарши шаҳрида замонавий мебел ва компьютер технологияси билан жиҳозланган, халқаро интернет тизимига уланган Сайидо Насафий номли вилоят кутубхонасининг қад кўтариши маънавий-маърифий ишларни кенг кўламда олиб бориш учун янги имкониятлар яратди. 304144 китоб жамғармасига эга бўлган бу маърифат маскани китоб ташвиқотини йўлга қўйиш, аҳолига маънавий озуқа берадиган адабиётлар, билимга бой матбуот асарларини тўплаш, сақлаш ва ундаги ахборотларни аҳолига етказиб бериш, ёш авлодни Ватанга муҳаббат руҳида тарбиялашга муносиб ҳисса қўшиб келмоқда.

Амалга оширилаётган тарғибот-ташвиқот тадбирлари туфайли китобхонлар сони 7 мингтага етди. Жорий йилнинг ўтган ойларида 2700 нафар янги китобхонлар аъзоликка қабул қилинди.

Вилоят миқёсидаги турли-туман оммавий-маданий тадбирлар ушбу маънавият ва маърифат масканида уюштириладиган бўлди.

Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири, Республика Ёзувчилар уюшмаси раиси Абдулла Орипов иштирокида таниқли ижодкорлар, санъаткорлар билан ўтказилган учрашув кишиларда катта таассурот қолдирди. Унда истеъдодли шоир Исмоил Тўхтамишев, ўнлаб тарихий мавзудаги асарлар муаллифи, халқаро «Олтин мерос» жамғармаси вилоят бўлинмаси раҳбари Шарофат Ашурова, драматург Қилич Абдунабиев каби ижодкорлар ўзларининг она Ватан, Мустақиллик, халқимизнинг фидойи меҳнатини мадҳ этувчи шеърларидан ўқиб бердилар, дилрабо қўшиқлар ва жозибали рақслар ижро этилди.

Бундай қизиқарли мулоқотлар кутубхона ходимларининг ташаббуси билан «Шўртангаз» унитар шуъба корхонаси ва «Шўртангазкимё» мажмуаси, «Қарши ёғ-экстракция заводи» очиқ ҳиссадорлик жамиятида ҳам ўтказилди.

— Мамлакатимизда юз бераётган ижтимоий-иқтисодий ўзгаришлар кутубхоналар фаолиятида ҳам ўз аксини топмоқда, — дейди маданият ходимлари касаба уюшма вилоят кенгаши раиси Муҳаббат Саидмуродова. — Юртбошимизнинг «Республика аҳолисини ахборот-кутубхона билан таъминлашни ташкил этиш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ маънавият ходимлари хизмат кўрсатишни сифат жиҳатдан янги даражага кўтариш, аҳолининг илмий, ахборот ва маданият соҳасидаги қизиқишларини замонавий ахборот технологиялари асосида тезкорлик билан қондириш бўйича ўз фаолиятларининг муҳим йўналишларини белгилаб олдилар.

«Оғусиз дунё сари», «Оналари огоҳ юрт» каби кўргазмалар инсоният олдида турган долзарб муаммоларга бағишланди. Бундан ташқари, «Ватанга хизмат — муқаддас бурч», «Миллий армиямиз — мустақиллик таянчи», «Мард ўғлонлар номи унутилмайди», «Аёл борки, олам мунаввар», «Бола кулса, ёришар олам» мавзуларидаги адабий-бадиий кечалар иштирокчилар қалбида илиқ таассурот қолдирди.

«Маънавият» нашриёти томонидан чоп этилган «Президентга мактублар» китобида Юртбошимиз номига 1991-2005 йиллар давомида ҳамюртларимиздан, таниқли халқаро сиёсат, маданият намояндалари, чет эл фуқароларидан келган турли мавзудаги хат ва ёзишмалар ҳамда уларга давлатимиз раҳбарининг жавобларидан намуналар жамланган. Кутубхона жамоаси ташаббуси билан ўтказилган ҳамоатчилик вакиллари иштирокида ушбу китобга бағишлаб ўтказилган давра суҳбати ҳақиқий мулоқотга айланди.

Тажрибали ходимлардан Ш. Қурбонова, Р. Отамуродова, О. Раҳимова, Ш. Турдиалиевалар томонидан Қаршидаги Ойбек номли умумтаълим мактаби, Нодирабегим номли ихтисослашган боғча, мактаб мажмуаси, 1-шаҳар шифоатхонаси, иқтисод, маданият, мактаб-боғча, санъат, қишлоқ хўжалик коллежлари, вилоят ва шаҳар «Нуроний» жамғармасида «Ватан — сен-сан гўзал чаман», «Болалигим — пошшолигим», «Президент асарлари», «Насаф — 2700 ёшда», «Амир Темур — буюк жаҳонгир», «Эли соғлом юрт қудратли бўлур», «Тарихий хотирасиз келажак йўқ», «Номинг ўчсин жаҳонда уруш», «Оламни асраш — ҳаётни асраш», «Инсон хотираси азиз, қадрияти баланд», «Оила — жамият таянчи» сингари давра суҳбатлари, айниқса, қизиқарли бўлди.

Воҳанинг Қамаши, Нишон, Ғузор, Касби, Шаҳрисабз туманлари кутубхоналарида китоб ташвиқотини тўғри ташкил этиш, аҳолининг маданий ва маърифий билимларини янада бойитиш, ёш авлод қалбида она юртга муҳаббат, инсонлар ўртасидаги меҳр-оқибат туйғуларини, кекса авлодга эҳтиром кўрсатиш ҳиссини мустаҳкамлашда фаоллик кўрсатмоқдалар.

— Бўш вақтимни кутубхонада ўтказаман, — деди вилоят электр тармоқлари бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, иқтидорли мутахассис, Ҳошим Қаюмов. — Бадиий, илмий-техникавий адабиётларни ўқишни ёқтираман. Кутубхоналар халқимизнинг интеллектуал эҳтиёжларини қондириш, маданий, маънавий-ахлоқий қадриятларни ривожлантириш ва касб маҳоратини ўстиришга ижобий таъсир кўрсатади.

Қарши бош канали ва насос станциялари бошқармаси директори, техника фанлари номзоди Рустам Очилов, «Муборакнефтгаз» унитар шўъба корхонаси касаба уюшма қўмитаси раиси, сиёсатшунослик фанлари номзоди Жумақул Қурбонов сингари мутахассислар ҳам китобга меҳр қўйиб, нафақат тажрибали раҳбар, ижодкор бўлиб етишганлар.

Иззат ҲИКМАТОВ, «Ишонч» мухбири

Ishonch

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

БОШ МУҲАРРИР Абдухолиқ АБДУРАЗЗОҚОВ

Таҳрир ҳайъати:

Алла Долженкова, Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари), Маъмура Адилова, Мирзоҳид Содиқов, Носирхон Акбаров, Ойсулув Нафасова, Пиримқул Қодиров, Соғиндиқ Ниетуллаев, Шавкат Абдуллаев, Шамси Эсонбоев, Элёр Ёқубов, Ғуломзокир Юсупов

Бизга қўнғироқ қилинг:

Котибият 153-52-78

Бўлимлар

Хатлар ва мухбирлар билан ишлаш бўлими: 153-85-43;

Касаба уюшмалари ҳаёти бўлими: 153-87-63

Ҳуқуқ ва халқаро ҳаёт бўлими: 153-87-73

Маънавият бўлими: 153-82-79

Ахборот ва маркетинг бўлими: 153-03-90

БИЗНИНГ МАНЗИЛ:

700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134

E-mail: ishonch_doverie4@mail.ru

Газета ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума ва шанба кунлари чиқади.

Навбатчи котиб - Ж.Шарофбоев
Навбатчи муҳаррир - З.Рихсиев
Навбатчи - Р.Суяров
Мусаҳҳиҳ - А.Ёрбеков

Саҳифаловчи-дизайнер: З.Бакиров ва Ю.Михайловский

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 035-рақам билан рўйхатга олинган.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

Босишга топшириш вақти - 21.00. Топширилди - 19.30

Буюртма Г— 1115

Тиражи: 7627